

želnega interesa — vse to je utrjevalo mnenje, da je dovolitev zahtevane svote 50.000 gold. sicer nova, jako občutljiva žrtev, pa da je tem bolj upravičena, ker bo ž njo storjen nov važen korak v oskrbi naših prometnih zvez, ki sigurno ne bo ostal brez vpliva na druge slične namere, katere glasno tirja kranjska dežela in katerim potem tudi niti vlada niti uržava ne bo smela svoje pomoči odrekati.

Gledé izpremembe sedanje trase na korist posameznim lokalnim interesom, se finančni odsek ni spuščal v daljše razprave, ker je imel pred seboj na eni strani ozek okvir gotovega zakona in ker ga je na drugi strani vodil pomislek, da so take male izpremembe mogoče tudi pozneje pri izpeljavi gradnje v porazumljenji s kompetentno oblastjo, katera bode sigurno vsako v dejanskih razmerah utemeljeno zahtevanje primerno uvaževala, zlasti koder se bo po njem ugajalo tudi državnemu interesu.

Kar se pa tiče ostalih točk deželno-odborskega nasveta, ki formalno osiguravajo dovoljeno svoto nasproti koncesionarju, oziroma akcijski družbi, tudi gledé istih finančni odsek ni ničesar spremenil, ker se naslanjajo strogo na pogoje, kakor jih je stavil državni zakon gledé tem dovoljene državne podpore, in ker se mu ni umestno niti opravičeno zdelo, zahtevati še viših garancij mimo tam stipuliranih.

Želeti je le, da najde to važno podjetje tudi med najbližnjimi interesenti ono gorko, dejansko zanimanje, katero je vsakako potrebno v konečno svrhu.

Finančni odsek predlaga v soglasji z nasveti deželnega odbora:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Kranjska dežela zagotavlja za gradnjo lokalne železnice od ljubljanske postaje cesarjevič Rudolfove železnice v Kamnik z dovlačnico k ondodni erarni praharni donesek za petdeset tisoč (50.000) gold. avstr. veljave v notah.

2. S tem doneskom udeležila se bode dežela pri dobavi glavnice, namenjene za gradnjo navedene lokalne železnice s tem, da prevzame za 50.000 gold. avstr. velj. v notah glavinskih delnic delničarske družbe, katera se osnuje za to lokalno železnico. Ta udeležba je odvisna od pogoja, da bodoči koncesionar dobavo ostale od državnega zaklada in od dežele nepokrite glavnice zagotovi v znesku, ki ga določi državna uprava, z izdatbo prioritetnih in glavinskih delnic družbe, katera se ima osnovati na ta način, da prevzame bodoči koncesionar poročstvo za to in gledé izhajanja z glavnico, ki jo določi državna uprava za gradnjo.

3. Dividenda, katera pristoji prioritetnim delnicam, ki se izdadó, ne sme se, predno nastane glavinskim delnicam pravica do prejemanja dividende, izmeriti više nego s pet odstotki.

Glavinske delnice, ki jih dežela prevzame, morajo uživati enake pravice, kakor one, ki jih prevzame država in kakor glavinske delnice delničarske družbe, katera se osnuje.

4. Vplačila za glavinske delnice, ki jih prevzame dežela, naj se izvrše v dveh letnih zneskih, ki se začeta od leta 1887. dalje, v onih rokih, katere določi državna uprava za vplačevanje glavinskih delnice, ki jih prevzame država.

Prvi vplačilni obrok naj se nikakor ne vplača prej, dokler se do celega ne izkaže, da je vplačana in uporabljena še ostala glavnica za gradnjo, katere nima pokriti ne državni zaklad in ne dežela, ter da je omenjena lokalna železnica po določitih koncesije dodelana in javnemu prometu izročena.

5. Deželnemu odboru se naroča, da stavi v prihodnjem letu deželnemu zboru primerne nasvete, kako bode preskrbeti sklenjeni donesek.“

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

18.

Ostrovnoje pa Čukči.

Ostrovnoje je utrdba ruska na nekem otoku malega Anjuja. Zasobne hiše so sploh lesene. Kedar je semenj v Ostrovnojem, tedaj so vse hiše natlačene s sejmcji, ali vendar mora velika večina prebiti zunaj v šotorih. Ondaj je vse živo v utrdbi in okolo nje. Za večera zaplapolajo premnogi ognji in goré celo noč, okolo njih pa stojé, sedé ali čepé sejmcji in se grejejo. Ognji mečejo svoje žarke daleč po sneženi planjavi, in gosti oblaki dima se vlečejo po nebesu. Vzlasti glasni so Čukči. Razdelili so se v devet gruč po otokih rečnih, in vedejo se kakor domá. Prišli so od skrajnega vzhoda azijskega, od čukotskega nosa. Privlekli so s seboj na saneh žene, deco, hišno opravo, orožje in šotore. Vozijo se Čukči s severnimi jeleni in za ta pot porabijo navadno 5—6 mesecev, ker morajo velike ovinke delati in zategadel so skoro vedno na potu. Taka karavana ima navadno po 300 duš. Spotoma zamenijo svoje utrujene jelene s spočitimi, in nazaj gredé jih zopet vzamejo. Čukči prevažajo robo od Rusov k severozahodnim Amerikancem in nazaj. V slabih čolnih se prevažajo preko Behringovega preliva k Amerikancem, pri katerih nakupijo moržjih zob in kožuhovine, plačajo pa s tobakom, z železnino, s stekleno drobnarijo in drugo robo, ki so jo bili od Rusov dobili. Pri tem zamenjavanju navadno veliko zaslužijo.

Prišli smo v Ostrovnoje prav na semenj, in tega smo bili veseli. Došlo je bilo uže mnogo ruskih trgovcev z otovorjenimi konji. Vlada ostro prepoveduje Rusom prodajati žganih pijač Čukčem, ali kaj se hoče. Vendar le pritihotapijo kolikor toliko steklenic strastnim ljubiteljem te pijače, in jo prodajajo neverjetno drago. Čukči trdijo o tej pijači, da po njej človek podivja.* Na semenj prihajajo tudi okolni narodi, nekateri celó po 1000 vrst daleč, na primer Jukahirci, Kamuti, Tunguzi, Čuvanci in še drugi; dovažajo na semenj največ kožuhovino, ki jo zamenjujejo za sanice.

Določili so merilo za letošnje zamenjavanje, in sicer tako-le: dva puda črkeskega tobaka veljata toliko, kolikor 16 lesičjih ali pa 20 kunjih kož. Dné 11. februarja po službi božji razvili so zastavo na nekem stolpu ostrogovem. Ko so Čukči ugledali zastavo, koj so se vzdignili. Prišli so oroženi s sulicami, z loki in s strelicami, prišli so v dobro urejeni slovesni rajdi ter se namestili s svojimi sanmi v polukrogu okrog utrdbe. Njim nasproti so se postavili Rusi in drugi sejmcji. Nestrpljivo so pričakovali oboji, kedaj bode zvon zapel, da bodo začeli zamenjavati. In kakor hitro je zvon zapel, mahoma so bili vsi živi do sedaj mirno stoječi Rusi. Vsi so skočili na Čukče, mladi in stari, možaki in ženske, vse je mrgolelo in kričalo sem in tje. Ruski trgovec zna beretati. Z eno roko vleče ali nese veliko vrečo tobaka, v drugi drži par kotličev, okolo pasú ima potaknjene nože, sekire, preko rame mu visé ljule, ste-

* Čujte uže podivjani žganjarji kranjski, ki se ob nedeljah in praznikih bijete in koljete, omamljeni od te „divje vode“.

klena drobnarija in druga enaka roba, in tako obložen dirja sem dirja tje, od sani do sani. Kriči po ruski, nekoliko po čukski, po jakutski ali pa v mešanici vseh treh jezikov, ter ponuja svojo robo. Videti je treba kako vreščé, kako se porivajo in odrivajo. Marsikaterga porinejo v sneg, petdeset, sedemdeset tekmecev se podí čez njega, ali kaj se on zmeni. Če zgubi kapo ali rokavico, nič ne dé, pobere se, ter gologlav ali brez rokavice dirja naprej, da-si je mraza do 30°. Vse drugače kot Rusi vedejo se Čukči. Mirno in resnobno stojé okrog svojih saní. Samo kedaj pa kedaj žugne ta ali oni par besed zgovornemu Rusu, in če se pogodita, tedaj hladnokrvno porine svojo robo Rusu, in pograbi njegovo v zamenjo. Spomina vredno je pripomniti, da Čukči robe ne pokladajo na tehtnico, samo v roke jo vzamejo, par potov potehtajo in navadno dovelj dobro pogodé, ali ima vreča pogojeno težo ali je nima. To zamenjavanje traje po tri dni; v tem času je vsa roba razpečana, in se ceni povprek na 200.000 rubljev, se vé da, po tamošnjih cenah, in potem se vrne vsak na svoj dom.

Čukči so še malo poznat narod. Oni so med vsemi stanovniki severne Azije najčisteje ohranili svojo narodnost. Miroljubni so zategadelj, ker čutijo, da nič ne premorejo proti drugim. Kočujejo po strupeno mrzlih pustarah sibirskih. Severni jelen jih oskrbuje skoro z vsemi za življenje neobhodnimi potrebščinami. Dolgo se niso mogli Čukči z Rusi spoprijazniti, še le, ko so do dobrega izprevideli, da jim le-ti nič žalega nočejo, še le potem so začeli robo ž njimi zamenjavati. In sedaj še le so Čukči spoznali uporabo železnine in drugih izdelkov ruskih, ob enem se je polagoma okrhavala njihova robotost in divjost.

Večina Čukčev se je dala pokrstiti, ali živé še bolj poganski. Nimajo pravega zaumena o duhu kristijanstva. Za darove se dadó pokrstiti. Nekaj takega se je prigodilo tudi te dni z mladim Čukčem. Obljubili so mu več funtov tobaka, če se dá pokrstiti. Novospreobrnjenec je stal mirno in tudi dostojno pred zbranim občinstvom v kapeli. Ko sta mu kuma velela, naj stopi v kad, ki je služila mesto krstnega kamna, da ga po običaju ruske cerkve trikrat potopé, tedaj ni hotel s prvega, odmajeval je z glavo, ugovarjal mnogo, ali razumel ga ni nikdo. Po dolgem prigovarjanju tolmačevem se je vendar udal in srčno skočil v mrzlo vodo, ali tisti hip tudi je začel lezti iz kadi in tresoč se po vsem životu je kričal: „Kje je tobak? Dajte mi ga!“ Niso ga mogli pregovoriti, da bi še enkrat stopil v kad, da se krščevanje dovrši. Klepetaje z zobmi je dirjal okrog in kričal v enomer: „Je uže dovelj. Nečem ničesar več. Samo tobak mi dajte, tobak pravim!“ Slednjič je popustil vse zbrane vernike in zdirjal v svoj šotor, da se je ogrel. Pokrščeni Čukči so dosedaj le malo se navzeli duha kristijanskega, sprejeli so nekatere navade, katere jim niso prenadležne. Zato je pri njih še vedno v navadi mnogoženstvo, vzlasti premožniki imajo po več ženk, ki jih zamenjajo z novimi, kedar se jim poljubi, vendar stare zavržene uživajo vkljub temu še nekako spoštovanje. Tudi je pri Čukčih še v navadi nečloveški poganski običaj, da ubijajo pohabljeno deco pa stare ljudi, kateri ne morejo prestajati težavnega kočevanja. Pred več leti so ubili lastni sorodniki nekega jako čislane ali bolehnega poglavarja, in to na njegovo lastno zahtevanje, in pri vsem tem so bili celó te misli, da so storili zgolj svojo sveto dolžnost.

Mnogo vplivajo na Čukče še vedno „šamani“. Vsako pleme, skoro vsaka karavana ima po enega, tudi po več, in njegov izrek ima največo veljavo in moč v vseh važnih zadevah. Ti šamani se zamikujejo vsled svoje na vso moč razdražene domišljije. Oni nimajo, dejal bi,

nobenih pravih učencov, niti pravega nauka razen nekoliko bajovitih sporočil. Vsak šaman dela sam zá-se; domišljija mu je goreča, živci razdražljivi, obdaje ga mračna priroda, rad se umika v samoto, veliko noči prečuje in se posti, pije razpaljive in opojljive pijače, veruje na duhove, vse to pa pripomore, da se mu na posled dozdeva, da res gleda duhove in prikazni, o katerih je toliko slišal v svojih mladih letih. Kedarkoli sem opazoval šamana v zamaknenju, vselej je napravil ná-me mračen vtis. Groza obhaja človeka, ko gleda krvave oči njegove in divji pogled, krčevito spačen obraz in po koncu stoječe lase; mraz spreletava človeka, kedar posluša hripav glas, ki se mu siloma izvija iz krčevito stisnjenih prs, pa votlo donenje čarodejnega njegovega bobna.

Leta 1814. se je zgodilo naslednje na sejmu ostrovojskem. Čukče je napadla kužna bolezen. ko so bili prišli na sejm, ter je pobrala prav hitro več ljudi in severnih jelenov. Šamani so zagovarjali kakor so vedeli in znali, ali ni izdalo nič. Naposled so izjavili, da morajo žrtvovati nekega odličnega poglavarja razsrjenim bogovom, poprej ne bode odleglo. Imenovali so pozneje tudi dotičnega poglavarja, a ljudstvo se je prestrašilo, ker prav njega je osobito ljubilo. Posvetovali so se možaki ter izrekli, da tega poglavarja ne dadó v žrtvo bogovem. Kužna bolezen je naprej kosila ljudi in živali, a šamani se niso dali pregovoriti in omečiti niti z grožnjami niti z darili, da bi besedo oporekli. Naposled je dotični poglavar sam se ponudil v žrtvo, samo da otme svoj ljud. A nikdo ni hotel ubiti ga. Poglavar je opominjal in prosil, naj ga žrtvujejo bogovom, da odvrnejo zleg, ali nikdo ga ni slušal. Začel je toraj prositi in rotiti svojega sina, naj on stori, česar drugi nočejo, a ker sin le ni hotel, tedaj je začel oče groziti mu, da ga prekolne, ako ne sluša. Na to še le se je sin udal in zabodel očeta v srce. Truplo je prepustil šamanom, naj naredé ž njim, kar hočejo.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Državni zbor ima prvo sejo dne 29. januarija ter mu je določen sledeči dnevni red:

1. Prvo branje po vladi predloženega načrta postave zadevajoč premembo postave z dne 20. junija l. 1872. drž. zak. št. 86 o preskrbovanji poduka v veronauku na javnih šolah in na učiteljskih in pa o stroških za to.

2. Prvo branje predlogov:

- Poslanca dr. Keil-a zadevajoč dolžnost države k plačilu samostojnih deželnih in občinskih naklad od železniškega obrta;
- predloga poslanca Kreuziga, dr. Kronawettra in dr. Luegerja zarad dopolnitve prvega odstavka §. 74 postave z dne 27. aprila 1873. d. z. št. 66 o postopanju pri tožbah za male svote;
- predloga poslanca dr. viteza Wiedersperga in drugov, da se razveljavita odstavka 2. in 4. postave z novelo z dne 2. oktobra 1882. d. z. št. 153 spremenjenega §. 21. in 23. vojne postave z dne 5. decembra 1868.;
- predloga poslanca dr. Matuša o disciplinarnem postopanju s suplenti in pomočnimi učitelji srednjih šol;
- predloga poslanca Lienbacherja zarad posojanja kapitalov varovancev;
- predloga posl. Lienbacherja zarad dopolnitve postave o hišnem davku z dne 9. februarja 1882. d. z. št. 45.